
Rok 1939 : cz. 4

Palestra 41/5-6(473-474), 139-153

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

”Palestra” przed laty

Rok 1939 – cz. IV

Stanisław Michał Roliński

SĘDZIOWIE BYDŹ POWINNI

Adw. Stanisław Michał Roliński zadał sobie trud przetłumaczenia przemówienia jednego z posłów na Sejm Rzeczypospolitej z XVII lub XVIII wieku, przytoczonego w książce „Orator polonus”. Ten głos z przeszłości zasługuje na ogłoszenie go drukiem.

- 1mo Korrupcyom nie podpadający.
- 2do Powinni te Prawa zachować, które stanowią.
- 3^{tio} Powinni bydź sumnienia dobrego, cnotliwi.
- 4to W sądeniu nec morosi, nec nimis celeres.
- 5to Prawdę kochaiący y mówiący.
- 6to Na obie strony uszy maiący.
- 7mo Łaskawi, dyskretni, cierpliwi.
- 8vo Nie ubodzy.
- 9no Wstrzemiężliwi.
- 10mo Respektami się osób, godności, pokrewieństw, nie uwodzący.
- 11mo Sprawiedliwi.
- 12mo Bez dystynkcij wedle Prawa zarówno wszystkich sądzący.
- 13^{tio} Nie młodzi.
- 14to Bez Instygatorów nie sądzący.
- 15to Nikomu nie obligowani.
- 16to Dobrze uczeni.
- 17mo Przy słuszności odważni y ginąć gotowi.

Ad primum punctum.

- 1) *Non accipies munera, quia munera excaecant oculos sapientium et pervertunt causas iustorum (Deuteronomium).*
- 2) *Quis habitabit in tabernaculo Dei? Qui munera super innocentem non accepit (Psal 14).*
- 3) *Vae qui iustificatis impium pro muneribus et iustitiam iusti aufertis ab eo (Isa).*

-
- 1) Nie będziesz przyjmował darów, albowiem dary zaślepiają oczy i gwałcą sprawy tych, co mają słuszność.

- 2) Któż będzie mieszkał w przybytku Twoim? Kto darów na niewinne nie przyjmie.
- 3) Biada wam, którzy za dary usprawiedliwiacie przestępcę i uchylacie od niego słuszne postąpienie pełniące prawo.

-
- 4) *Male verum examinat omnis corruptus iudex. Horatius.*
 - 5) *Ibi crescit peccantium multitudo, ubi redimenti spes datur facile, peccatur, ubi venalis ignoscentium gratia est (Arnobius).*
 - 6) *Iudici tam leve aurum videatur, ut recti lancem non inflectat.*
 - 7) *Turpe reos empta miseris defendere lingua, efficiunt turpes turpe Tribunal opes.*
Aurelius imperator mawiał: 8) Nil magis Rempublicam pessumdat, quam si lance iudex non aequa erga cunctos utatur. Lysias spytany, czemu w sprawie pewnej ofiarowanych sobie od Messanów podarunków brać nie chciał odpowiedział: 9) *Quoniam in leges iustitiae graviter peccassem. Te b a ń c z y k o w i e* chcąc pokazać, że sędziowie brać korupcyi nie powinni, sędziów obraży bez rąk z zamkniętymi oczyma malowali. *A l e p i ą* rzymiankę oskarżoną, że dla zbytku w strojach y kleynotach całą straciła fortunę, przyprowadzono na sąd, którą obaczywszy sędziowie, iey urodą uwiódlszy się, życiem darowali; kleynoty tylko miasto iey na szubienicy wieszając, których potem żałując te schowawszy, szkiełka tylko zawiesić kazali co, uważając ieden zawołał: 10) *O! caecam Romanorum iustitiam, quae loco gemmae, vitream fortunam percussisti.* 11) *F r i d e r i - c u s* Trzeci C. mawiał: *ego iustitiam bonumque Nomen divitiis cunctisque rebus antepono. C a m b i s e s* król Perski sędziego swojego, że dla korupcyi niesprawiedliwie często sądził, z skury odarszy, kazał mieysce obić, gdzie na sądy siadał.

-
- 4) Wszelki skażony sędzia źle rozważa prawdę.
 - 5) Tam wzmaga się mnóstwo wykraczających, gdzie łatwo powstaje nadzieja na wykupienie się; powstaje wykroczenie, gdzie jest na sprzedaż przychylność przebaczących.
 - 6) Sędziemu złoto wydaje się tak lekkim, że nie skrzywi szali słuszności.
 - 7) Haniebnem jest bronić nędznych winowajców kupionym językiem, haniebne środki czynią sąd haniebnym.
 - 8) Nic bardziej nie gubi Rzeczypospolitej, jak, gdy sędzia nie używa równej szali dla wszystkich bez wyjątku.
 - 9) Albowiem ciężkobym wykroczył przeciwko prawom słuszności.
 - 10) O ślepa sprawiedliwości Rzymian! Jeżeli, zamiast majątku z klejnotów, przybiliście szklany.
 - 11) Stawiam wyżej sprawiedliwość i dobre imię nad bogactwo i wszystko inne.

Ad secundum punctum.

- 12) *Iustitia stabilitur Principatus, si nempe Magistratus in se, inque aliis firmiter ius et aequitatem tenet, Hoc pessimum in iudicibus, quod quae ipsi peccant iustitiae tribuunt. Ille maxime iustus est, qui nullas leges aliis praescribit, quibus ipse parere recuset. Publica nimirum tunc res sibi constat et aequum Imperium, cum Rex quod iubet ipse facit.*

Antivehus tę rzecz wieczney godną pamięci po sobie zostawił, że do wszystkich Miast Państwa swojego rozpisał listy, ażeby, jeżeli by w jego Edyktach, rządach, co bydź mogło przeciwko Prawu, żeby tego nie słuchali poddani. Egypscy królowie sędziów swoich do przysięgi przymuszali, ażeby, jeżeli by im król kazał co niesprawiedliwie sądzić, nie sądzili, nadewszystko sobie konserwacją w Państwie swoim sprawiedliwości estymując. Zeleucus Locrensius król y Prawodawca 13) contra adulteros postanowił Prawo, aby na tym złapani excessie, z oczu byli złupieni, w ten kryminał gdy wpadł syn jego iedyny, aby Successora nie zgubił do Państwa, y Prawo wypełnił, kazał sobie iedno, a drugie synowi wyłupić oko. Solon spytany, iakby się najlepiej Miasto y Państwo rządzić mogły, odpowiedział: 14) si Rex et majores secundum leges quas ferunt, vixerint.

Ad tertium punctum.

15) *Noli quaerere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates. Iudicis est maxime aestimare conscientiam mentis suae, quam a diis immortalibus accepimus, quae a nobis divelli non potest (Cicero). U Egypcyan czy byli sędziami co y xiędzami, aby tak o ich sumnieniu y cnotach nie było dubium.*

12) Sprawiedliwością utrwała się Najwyższa Władza, jeżeli mianowicie u siebie i we wszystkim urzędy trzymają się ściśle prawa i słuszności. To bywa najszkodliwszem w sędziach, że, w czem sami wykraczają, to przydają wymiarowi sprawiedliwości. Ten jest najsprawiedliwszy, kto dla innych nie stanowi praw, którymby sam odmawiał posłuszeństwa. Rzeczpospolita wtedy stoi niezawodnie i władanie jest słuszne, gdy król wykonywa sam swe rozkazy.

13) Przeciwko cudzołożcom.

14) Jeżeli król i możni żyć będą podług praw, które wydają.

15) Nie staraj się, abyś był sędzią, ażbyś mógł mocą przełomić nieprawości. Obowiązkiem sędziego jest najbardziej ważyć otrzymane od bogów nieśmiertelnym sumienie, które nam odjęte być nie może.

Ad quartum punctum.

16) *Prope est ut libenter damnet, qui cito. Seneca.*

In iudicando criminosa est celeritas. Seneca.

Ad poenitendum properat, qui cito iudicat. Mar.

Optimus iudex esse iudicatur, qui cito intellegit et lente iudicat, alterum est benevolentiae, alterum diligentiae. Democritus.

Nihil inconsiderate agendum in iudicio, sed prius deliberandum. Democritus.

Theodosios C. z natury do gniewu y do sądów skłonny, kazawszy iednego dnia więcej niż trzydzieści tysięcy Tessalończyków wyciąć, po surowym od Ambrożego S. napomnieniu, Prawo postanowił, aby na

potym dekreta jego, aż po wyśściu dni trzydziestu, do exekucyi przychodziły, on się zaś przez ten czas reflektował, czy sprawiedliwie osądził. *Athenodorus* temi słowy radził Augustowi: 17) *Caesar, cum iratus fueris ne quid dixeris, statueris, fecerisque, priusquam graecarum literarum* 24 *Nomina apud te recensueris.*

Ad quintum punctum.

- 18) *Accipere personam impii, non est bonum. Ut declines a veritate iudicii. Iudicium verum iudicate. Iudicis est semper verum sequi. Cicero.*
*U Egypcyan sędziowie obraz prawdy na szyi zawieszony zawsze nosili. Sędziemu najwyższemu przyznano: 19) *Verax es viam Dei in veritate doces.**
-

- 16) Niedalekim jest od pochopnego skazania, kto pośpiesznie sędzi. Przy sądzeniu pośpiech jest naganny. Kto prędko sędzi, zmierza do konieczności żałowania za to. Uważany jest za najlepszego sędziego, kto szybko pojmuje, a sędzi powoli; co innego jest dobra chęć, a co innego staranność. Nie należy sprawować czynności bez namysłu, lecz uprzednio potrzebny jest namysł.
- 17) Cezarze, nie mów, nie stanów, nie czyn nic, gdy będziesz rozgniewany, zanim nie wymówisz 24 nazw greckich liter.
- 18) Nie jest rzecz dobra mieć wzgląd na osobę zbrodniarza, aby odstąpić od prawdy w sądzeniu, sądzić sądem sprawiedliwym. Obowiązkiem sędziego jest iść za prawdą.
- 19) Bądź prawdomównym i ucz drogi Bożej w prawdzie.
-

Ad sextum punctum.

- 20) *Qui statuit aliquid parte inaudita altera, aequum licet statuerit, haud aequus est. Seneca. Inexammatum ne punias ullum. Menand.*
*Lotharus II Imp. miał za hasło sądów swoich: 21) *audi et alteram partem.**
*Alexander W. słuchając indukty w sprawie iakiey, drugie sobie zwykł zatykać ucho, spytany czemuby to czynił, odpowiedział: 22) *alteram integram servo reo.**
-

Ad septimum punctum.

- 23) *In iudicando esto pupillis misericors ut Pater et pro viro Matri illorum et eris tu velut filius altissimi Eccl. 14. Iudicare digne de subditis nequeunt, qui in subditorum causis vel odium vel gratiam sequuntur. S. Greg.*
Ubi totum punitur, regia serenitas crudelitate polluitur. Ubi vero totum remittitur, facies Majestatis sine metu disciplinae contemnitur. Rupert.
Bonum iudicem saecula vovent saepius, rarius vident. Pacat.
Archytas zwykł mawiać, że sędzia a ołtarz jedno byźdź powinni, dając racye.

- 20) Kto wyda wyrok, nie wysłuchawszy jednej ze stron i postanowi, że to jest słuszne, jest niesprawiedliwym. Nie karz nikogo, niezbadawszy go.
- 21) Wysłuchaj i strony przeciwnej.
- 22) Drugie ucho w całości zachowuję dla pozwanego.
- 23) Przy sądzeniu bądź miłosiernym dla dzieci jak ojciec i jak mąż dla matki ich, a będziesz jako syn Najwyższego. Nie mogą godnie sędzić o podwładnych ci, którzy w sprawach ich ulegają nienawiści lub względom. Gdzie wszystko jest karane, tam płami się królewska dostojność. Gdzie wszystko się przebacza, oblicze Majestatu bez bojaźni karalności miane jest za nic. Częściej pożądamy wieki dobrego sędziego – rzadziej go widują.

24) *Pariter enim ad utrumque confugiunt, qui iniuria afficiuntur. Rzymscy Consules topor, znak jurysdykcji swojej, w laurowe wianki uwiiali, 25) ne praecipites quemquam ferirent.*

Alfons król Aragoński mawiał: 26) *Se sceleratos clementia, bonos vero iustitia in officio continuisse.*

Trojanowi C. przez pół piętej godziny sądzącemu we wsi sprawę ubogiej wdowy Rzymianie na tymże miejscu wystawili ołtarz pod Koroną z napisem: 27) *Patientiae Traiani in audiendis miseris.*

Ad octavum punctum.

- 28) *Facile est egentem corrumpere iudicem. Ines. Nihil suspectum magis in iudice, quam paupertas. Cassiodorus.*
A p e l l e s sławny wieku swego malarz, Statuę Bogini sprawiedliwości suto złocąc, spytany o racyę, odpowiedział: 29) *Malo ut divitem videatis iustitiam quam pauperem.*

Ad nonum punctum.

- 30) *Durum est, ut qui nescit tenere moderamina vitae suae, iudex fint alienae. S. Greg. S o l o n tych tylko do Aeropagu obierać radził sędziów, którzyby 31) egregium virtutis et temperantiae suae specimen praebuissent.*
T h e o d o s i u s C. każdego z sędziów swoich pod przysięgą obligował do tego: 32) *esto innocentiae templum, temperantiae sacrarium, ara iustitiae.*

-
- 24) Bowiem jednak u obu szukają uciezki, którzy doznają krzywdy.
 - 25) Ażeby kogo pochopnie nie uderzyli.
 - 26) Że utrzymywał w posłuszeństwie zbrodniarzy łagodnością, dobrych sprawiedliwością.
 - 27) Cierpliwości Trajana przy wysłuchiowaniu nieszczęśliwych.
 - 28) Łatwo jest przekupić sędziego cierpiącego niedostatek. Nic nie jest bardziej podejrzane u sędziego niż bieda.

- 29) Wolę abyście widzieli sprawiedliwość bogatą niż ubogą.
30) Trudne to, aby był sędzią życia cudzego ten, kto nie potrafi utrzymać steru swego życia.
31) Którzyby okazali niezwykły przykład hartu i powściągliwości.
32) Bądź świątynią niewinności, przybytkiem umiarkowania, ołtarzem sprawiedliwości.
-

Ad decimum punctum.

- 33) *Quod iustum est, iudicate, sive Civis sit ille, sive peregrinus, nulla erit distantia Personarum Deuter II.*

Ita parvum audietis ut magnum, nec accipietis cuiusquam Personam, quia Dei iudicium est. Deuter.

Cognoscere Personam in iudicio non est bonum. Prov. 28.

Quia impius praevalet adversus iustum, propterea egreditur iudicium perversum. Abac.

Qui cognoscit in iudicio faciem, non bene facit. Proverb.

Iustitia non novit Patrem, non novit Matrem, veritatem novit, Personam non accipit, Deum imitatur Cessiod.

Exiit Personam Iudicis, quiquis amicum induit. Cicero.

Amor et odium et proprium commodum saepe faciunt.

Iudicem non cognoscere verum. Aristoteles.

Si omnia facienda sint, quae amici velint, non amicitiae tales, sed coniurationes putandae sint. Cicero.

Iudex debet esse Angelicus, qui omni consanguinitate careat. Naxer.

Unetisthenes jeden z Tebańskich sędziów proszony od krewnych, aby ich sprawy trzymał, allegując racje, że na krew swoją pamiętać powinien, kazał sobie krew puścić, a nią kropiąc krewnych, mówił: 34) *reddo vobis pro interim sanguinem, donec a Curia revertar.*

The misticles proszony od Symonidesa Poety, ażeby na przyjaciela jego nie dobrą sprawę mającego, był łaskaw, odpowiedział: 35) *Nec Simonidem fore bonum Poetam, nisi mensuram modumque in canendis carminibus, quac scribebat, curaret neque se bonum Praetorem habitum iri si legibus ac iustitiae alicujus gratiam praeposuerit.*

A e c o p a g i t a e w Atenach wszystkie sprawy w nocy sądzili, aby się żadnym osób nie uwodzili respektem.

- 33) Sądźcie jak jest słusznem, czy jest on obywatelem czy cudzoziemcem; nie będzie żadnej różnicy w osobach.

Tak wysłuchacie małego jak wielkiego; nie zważajcie na niczyją osobę, albowiem Boży jest sąd. Nie jest dobrze zważać na osobę w sądzie. Wyrok wydaje się skażony, gdy niegodziwy przemaga prawego. Nie czyni dobrze, kto w sądzie zwraca uwagę na osobę. Sprawiedliwość nie zna ojca, nie zna matki, zna prawdę, nie ma względu na osobę, Boga naśladuje. Zdejmuje z siebie postać sędziego, kto kładzie na siebie postać przyjaciela. Miłość, nienawiść i korzyść własna często powodują,

że sędzia nie rozróżnia prawdy. Jeżeli koniecznym jest czynić wszystko, czego życzą sobie przyjaciele, należy to uważać nie za przyjaźń, a za spisek. Sędzia winien być jak anioł, wolny od wszelkiego pokrewieństwa.

34) Oddaję wam tymczasem krew, dopóki nie wrócę ze sądu.

Ad undecimum punctum.

- 36) *Aequum iudicium sit inter vos, sive Peregrinus, sive Civis peccaverit. Exodus.*
Quaerite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Isa. Facite iudicium et iustitiam et liberate vi oppressum de manu calumniatoris, neque opprimatis inique et sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto. Jerem.
Maledictus qui pervertit iudicium advenae, pupilli et viduae. Deuteron.
Vae qui condunt leges iniquas et seribetis iniustitiam.
Scripserunt, ut opprimerent in iudicio Pauperes. Isai.
Iuste iudica Proximo Tuo. Levit.
Tam diu Iudex dicitur, quamdiu iustus putatur. Cassiod.
Iniquo Iudice, nullum venenosius animal. Merard.
Iudicis est recti nec munere nec prece flecti Ovidius.
Peccanti Iudex non precanti attentus esse debet. Thesau.
Nescit Personas respicere, qui meram cogitataequitatem Livius.
Demosthenes z Miasta wygnany niesprawiedliwie, mówił: 37) Si quis mini duas vias ostenderet, unam ad infernum, alterum ad Tribunal, mallet ire ad infernum, quam ad Iudicem Graecum.
Władysław Jagiełło król nasz Jana sędziego ziemskiego Poznańskiego dla niesprawiedliwych sądów, dla których go ludzie diabłem nazywali, konfiskacją Dóbr y więzieniem skazał.
-

Ad duodecimum punctum.

- 38) *Non consideres Personam Pauperis, nec honores vultum Potentis. Levit.*
Aequitas cui Iudex obsequitur, sinistram odii vel amoris dexteram nescit. Petrus Razen.
Talis debet esse iuris Minister, ut in eius manu nullius autoritate Personae titubet aut vacillet libra iustitiae. Idem.
Omnibus iusta distribuas neque iudicium ad gratiam trahas. Phocylides.
Semper iniquus est Iudex, qui aut invidet aut favet. Cicero.
Roterodamus mawiał: 39) ut diameter seu dimitiens sic ab angula ad angulum mediamque figuram dividit, ut utrinque spatium relinquat aequale, ita Iudex in neutram partem debet esse propensior.
-

- 35) Ani Simonides nie byłby dobrym poetą, gdyby przy śpiewie wierszy, które pisał, nie zachowywał przestankowania i miary, ani sam on nie byłby dobrym sędzią, gdyby przenosił czyjąś łaskę nad prawo i sprawiedliwość.
- 36) Niech będzie pomiędzy wami sprawiedliwy sąd, czy zgrzeszy cudzoziemiec czy obywatel. Badajcie sądem, idźcie z pomocą uciśnionemu,

sądźcie dziecię, brońcie wdowy. Czyńcie sąd i sprawiedliwość, uwolnijcie uciśnionego z ręki pniacza, nie uciśnięcie niesprawiedliwie i nie przelejecie niewinnej krwi w tem miejscu. Przeklęty, kto skazi sąd nad cudzoziemcem, dzieckiem i wdową. Biada wam, którzy układacie niesprawiedliwe prawa i piszecie niesprawiedliwości. Napisali, aby uciskać w sądzie ubogich. Sądź sprawiedliwie bliźniego. Tak długo będzie sędzią zwan, jak długo będzie uważany za prawego. Niema bardziej jadowitego stworzenia niż niesprawiedliwy sędzia. Cechą nieugiętego sędziego jest nie dać się nakłonić ani darem ani prośbą. Sędzia winien zważać na przestępstwa, a nie na prośbę. Nie zna, co to zwracać uwagę na osobę, kto zastanawia się tylko nad słusnością.

37) Gdyby mi kto wskazał dwie drogi: jedną do piekła, drugą do sądu, wolałbym iść do piekła niż do greckiego sądu.

38) Nie będziesz zważał na osobę ubogiego, nie uczcisz oblicza możnego, słusność, której podporządkowuje się sędzia nie zna lewicy nienawiści ani prawicy miłości.

Takim winien być urzędnik sprawiedliwości, aby w jego ręku szale sprawiedliwości nie chwiały ani wahały się pod wpływem niczym.

Wszystkim wymierzysz sprawiedliwość, nie będziesz naginał wyroku do przychylności.

Zawsze niesprawiedliwym jest sędzia, który albo nienawidzi albo sprzyja.

39) Jak średnica dzieli figurę pośrodku od kąta do kąta, aby z obu stron pozostawała jednakowa odległość, tak sędzia ku żadnej z obu stron nie powinien być skłonniejszy.

Ad tertium decimum punctum.

40) *Nemo eligat iuvenes Iudices aut Duces, quia non constat eos prudentes esse. Ariototeles.* W Atenach głównych spraw Sędziowie więcej niż lat pięćdziesiąt mieć musieli, cnót y obaczaiów doświadczonych. Nazywano ich: E p h e t a e, że od nich żadnej nie było appellacyi.

Ad quartum decimum punctum.

41) *Scipio minor* widząc Liwiusza przechodzącego rzekł: *nunc virum scio peierasse, sed quoaniam nullus eum defert, non possum simul et accusator esse et Iudex.*

Ad quintum decimum.

42) *Iudex veniam peccantis dare non potest qui voluntati seruit alienae Lactantius.*

Ad sextum decimum punctum.

43) *Iudex sit vir bonus, iuris dicendi et aequitatis peritus. Claudianus.*
Iudex sapiens iudicabit populum suum et principatus sensati stabilis erit. Eccl.
Erudimini qui iudicatis terram. Psal.
Iudicis officium ut res ita tempora rerum quaerere. Ovidius.
Nunquam iudicium facere imperitos viros permittes. Phocylides.

Illud est nominis magni, Iudicis atque sapientis habere in consilio legem, fidem, religionem, aequitatem. Cicero.

Ignorantia Iudicis plerumque est calamitas innocentis S. Augustinus.

Alexander Severus mając kogo na sędziowską promować do-
stoynność wprzód brał na deliberację pytaiąc konsyliarzów: 44) an valeat?

Ad septimum decimum.

45) *Non extimescas faciem potentis, ne integritati tuae ponas offendiculum. Eccl.*

Quattuor modis iudicium humanum pervertitur: timore, cupiditate, odio, amore. S. Ansel.
O Ferdynandzie drugim Cesarzu Rzymskim świadczy Lamormainus: 46) *Frustra fuit illi aut potentiam alterius aut spem suam objicere, stetit contra omnia immotus, nec inclinavit, nisi quo iustitia trahebat.*

Kroniki Angielskie piszą, że syn Henryka Czwartego króla wpadłszy do Senatu z furją gdy od Sądu y surowego dekretu sługe ukochanego sobie chciał przez gwałt wyrwać, w zadumieniu wszystkich, Sędzia powstawszy taką do sukcesora na Państwo zaczął mowę: 47) *Accelera huc furiose Iuvenis, gladio, quo caedem iam minitaris, servile hoc pectus meum, si placet, percutere. Percute, si velis, nam potius moriar, quam hoc exemplum patiar. Locus, quo nunc abuteris, Tui Patris Tribunal est, Iudex quem invadis, personam Tui Patris gerit, lex quam violas, Te reum sceleris, non filium Principis accusat, Ergo Tui Patris nomine, totiusque autoritate regni, Te in carcerem, abire iubeo, Hoc tonitru percussus Iuvenis gladium deiecit, se ipsum Iudicis sententiae submisit ac vinculis. Hoc audito Rex senex lacrymis suffusus dixit. O! me beatum, qui tam iustum et sincerum iudicem, qui tam pius et oboedientem filium ante sepulchrum video.*

Iakich Sędziów Grody, Trybunały, Sądy Ziemskie etc mieć powinny pokazał Sędzia najwyższy y następujące longa serie nauczył wieki, gdy do prawodawcy ludu Bożego tak mówił: 48) *Provide de omni plebe viros potentes et timentes Deum, in quibus sit veritas, et qui oderint avaritiam, et constitue ex eis tribunos et centuriones, qui iudicent populum omni tempore.*

Pięknaż to o takim słyszeć Sędziem: 49) *nulla cui ambitio est, nullo corrumpitur auro.*
Piękniejsza ieszcze o Trybunale Traiana: 50) *quanta ibi religio, quanta aequitas, quanta legum reverentia.*

Dalekim byż powinien od pretensyi kogo uczyniono: 51) *vitae et necis arbitrum.*

Nadgroda nie może byż większa jako bez nadgrody byż sprawiedliwym. Podpisuje się na to Mówca Rzymski: 52) *Iustum esse gratis oportet et nullum iustae rei maius praemium est quam iustum esse.*

Y naszych nad drzwiami Trybunałów toby pisać potrzeba, co w Aquisgranie daw-
niejszych czytano czasów: 53) *Hic locus odit, amat, punit, conservat, honorat, Nequitiam, pacem, crimina, iura, probos.*

Bo ieżeli gdzie, to Trybunały nasze są ufundowane na sumnieniu poczciwości y sprawied-
liwości, y dlatego w przysięge włożono Deputatom: 54) *recte iudicabo, munera objiciam, aby tak po Bosku sądzić sine acceptione et acceptione personarum, iedyńą tylko wzięwszy przed oczy partium krzywde y sprawiedliwość. A przecie rzadki tych wieków który by się z świętym zaszczycił koronatem: 55) feci iudicium et iustitiam, in iudicio non contempsi pauperem, non oppressi viduam, personam divitis non recepi, in omnibus operibus misericordiam reservavi.*

Podobno się takich węcęy po Grodach, Trybunałach znaydzie, iakich swego wieku znał

- y palcem wytchnął Petrus Bless: 56) Officium officialium est hodie iura confundere, lites suscitare, transactiones rescindere, dilationes innectere, suppressere veritatem, fovere mendaciam, quaestum sequi, aequitatem vendere, inhiare actionibus, versutias concinnare. Wyrzucano kiedyś Rzymowi: 57) Romae nunc sola pecunia regnat. Czy tylko y na Polskie podobna nie padnie cenzura Trybunały: 58) qui maiora dabit munera, victor erit. Wtenczas naybardziej święta szwankuje sprawiedliwość, kiedy Izba Sądowa ziastrzębie: ieden Sędzia 59) accipiter, drugi*
- 60) *des z boku rzekną: y iam się święcił na 61) accipe etc. Radziłbym się przy Elekcyi Deputatów na ową Polityka reflektować przestroga: 62) in eligendo iudice non dignitas personae nec magnanimitas elatae mentis, sed virtutis forma spectanda est, a pewnieby to w Sędziach skutkiem widzieć się dało, czego dawno Polski życzył statysta, niech będą Sędziowie w Trybunałach: 63) exemplo in iudicio, w sprawach prompti auxilio, w sądach maturi consilio.*
-
- 40) Niech nikt nie wybiera młodych sędziów ani wodzów, ponieważ nie wiadomo, czy są dostatecznie biegli.
- 41) Wiem, iż mąż ten fałszywie przysięgał, ale ponieważ nikt go oskarża, nie mogę być jednocześnie oskarżycielem i sędzią.
- 42) Ten sędzia nie może darować winy sprawcy, który sam podlega czyjejś woli.
- 43) Sędzia jest to mąż prawy, doświadczony w sądzeniu i słuszności. Sędzia mądry będzie sądził lud swój, a przełożnictwo roztropnego stałe będzie.
Ćwiczcie się, którzy sądzicie ziemię.
Obowiązkiem sędziego jest badać rzeczy i okoliczności. Nie pozwól nigdy, aby niedoświadczeni wymierzali sprawiedliwość.
Właściwością jest człowieka wielkiego, sędziego i mędrca mieć na uwadze prawo, poczciwość, religię i słuszność. Nieznajomość rzeczy sędziego jest najczęściej zgubą niewinnego.
- 44) Czy zdatny?
- 45) Nie lękaj się osoby możnego, byś nie wyrządził zgorszenia swej niewinności.
Czterema sposobami kazi się sąd ludzki: bojaźnią, żądzą, nienawiścią i miłością.
- 46) Naprawdę było stawiać przeciw niemu czyją potęgę czy nadzieję własną, przeciwstawiał się wszystkiemu, niewzruszony, nachylał się tylko tam, dokąd prowadziła słuszność.
- 47) Spiesz tu, szalony młodzieńcze, jeżeli ci się podoba, przebij to moje oddane serce mieczem, który grozi zabójstwem. Przebij, jeżeli chcesz, gdyż raczej umrę, niż zniosę ten przykład. Miejsce, którego teraz nadużywasz, jest sądem Ojca Twego; sędzia, którego napadasz wyobraza osobę Ojca Twego; prawo, które gwałcisz, oskarża cię, żeś winien zbrodni, a nie żeś synem Panującego. A zatem w imieniu Ojca Twego i powagą całego królestwa rozkazuję ci iść do więzienia. Tym gromem porażony młodzie-

- niec rzucił miecz, poddał się sam rozkazowi sędziego i uwięzieniu. Posłyszawszy o tem król starzec zalany łzami rzekł: „O jakżem szczęśliw, że przed śmiercią widzę tak sprawiedliwego i nieskazitelnego sędziego i tak bogobojnego i posłusznego syna”!
- 48) Opatrz sobie ze swego ludu mężów możnych i bogobojnych, w których byłaby prawda i którzyby nienawidzili chciwości, a ustanów z pośród nich trybunów i setników, aby w każdym czasie sądzili lud.
 - 49) Kto nie jest żadny zaszczytów, nie da się przekupić żadną sumą.
 - 50) Jak wielka tam sumienność, jak wielka sprawiedliwość, jak wielkie poszanowanie prawa!
 - 51) Sędzia życia i śmierci.
 - 52) Słusznem jest być sprawiedliwym bezpłatnie oraz, iż niema większej nagrody za rzecz sprawiedliwą, jak być sprawiedliwym.
 - 53) Miejsce to nienawidzi, kocha, karze, zachowuje, zaszczyca niegodziwości, pokój, zbrodnie, prawa, cnotliwych.
 - 54) Sądzić będę uczciwie, odrzucać dary, aby sądzić po Bożemu, nie zważając na osoby.
 - 55) Czyniłem sąd i sprawiedliwość, na sądzie nie gardziłem ubogim, nie uciskałem wdowy, nie zważałem na osobę bogacza, we wszystkich sprawach zachowałem miłosierdzie.
 - 56) Obowiązkiem urzędników dziś jest gmatwać prawa, niecić spory, zrywać umowy, powodować zwłokę, tłumić prawdę, dawać otuchę kłamstwu, iść za zarobkiem, sprzedawać sprawiedliwość, chciwie pożądać czynności, przygotowywać chytróść.
 - 57) W Rzymie panują teraz tylko pieniądze.
 - 58) Kto da większe dary, ten zwycięży.
 - 59) Jastrząb.
 - 60) Daj.
 - 61) Bierz.
 - 62) Przy wyborze sędziego należy zważać nie na powagę osoby, nie na wielkość wyniosłego umysłu, lecz na jakość cnoty.
 - 63) Przykładem w sądzie, w sprawach szybcy ku pomocy i dojrzały w radach.

KONGRES MIĘDZYNARODOWEGO ZWIĄZKU ADWOKATÓW
(w Warszawie we wrześniu 1939)

Prace przygotowawcze do Kongresu, który – jak już donosiliśmy – ma się rozpocząć w Warszawie w dn. 11 września r.b. – są w toku.

Polskie Biuro Podróży „Orbis”, któremu Związek Adwokatów Polskich

powierzył organizację strony technicznej, podjęło już właściwe kroki celem uzyskania dla uczestników Kongresu zniżek na kolejach polskich i zagranicznych i liniach lotniczych oraz ulgowych wiz paszportowych.

Dla omówienia szeregu kwestii, związanych z organizacją Kongresu, przybyć ma do Warszawy w dniach najbliższych prezes Międzynarodowego Związku Adwokatów dr. Roman Komarnicki, adwokat w Budapeszcie (...).

Zauważyć należy, że Kongres w Warszawie będzie dziesiątym z kolei Kongresem Międzynarodowego Związku Adwokatów; stąd w kołach Międzynarodowego Związku jest traktowany, jako kongres jubileuszowy. Tym bardziej przeto należy dołożyć starań, aby wypadł jak najbardziej okazale. Dodać tu trzeba, że z okazji tego Kongresu wielu przedstawicieli adwokatury szeregu Państw po raz pierwszy przybędzie do Polski, z czego już na ostatnim Kongresie w Budapeszcie we wrześniu 1938 wyrażono żywe zadowolenie.

ORZECZNICTWO SĄDOWE W SPRAWACH ADWOKATURY

Obrońca z urzędu w sprawie karnej.

Odstąpienie obrońcy z urzędu od sporządzenia wyводу kasacji z powodu stwierdzenia przezeń braku podstaw ku temu nie wymaga zgody oskarżonego i uchybienie w związku z tym terminu do wniesienia wyводу kasacji nie może być uznane za przeszkodę od strony niezależną.

(Postanowienie Sądu Najwyższego z 3 listopada 1937 r. 2 K. 1516/37 według Gazety Sądowej Warszawskiej Nr 12 z 1939 r.)

NACZELNA RADA ADWOKACKA z orzecznictwa Wydziału Wykonawczego Naczelnej Rady Adwokackiej

Art. 71 Pr. o ustr. adw. z 1938 r. – Tajemnica zawodowa.

Art. 64 § 1 p. 4 Ordynacji Podatkowej z dn. 14.II.1936 r. zwalnia od składania zeznań „adwokatów i obrońców sądowych co do danych i okoliczności, powierzonych im z powodu wykonywania zawodu”; przepis powyższy stałby się najzupełniej bezprzedmiotowym, gdyby można było zeznanie świadka zastępować jego pisemnym oświadczeniem, a złożenie takiego oświadczenia uważać za obowiązujące adwokata. Ponieważ adres klienta jest znany ad-

wokatowi w olbrzymiej większości przypadków wyłącznie tylko w związku z pełnieniem przez adwokata czynności zawodowych – adwokat nie ma prawa ujawnić na żądanie Urzędu Skarbowego adresu klienta, o ile może zachodzić uzasadniona obawa, że ujawnienie adresu wyrządzi szkodę klientowi.

(prot. pos. Wydz. Wyk. z dn. 29 kwietnia 1939 r. poz. 54).

Art. 15 Pr. o ustr. adw. z 1932 r.

– Scedowanie adwokatowi przez klienta części pretensji.

Zawarcie przez adwokata umowy z klientem tej treści, że klient sceduje na adwokata część dochodzonej pretensji, wzamian za co adwokat wyłoży za niego koszty procesu oraz nie będzie żądać od klienta zaliczek, jest sprzeczne z dobrymi obyczajami adwokackimi i godnością stanu.

(wyrok W.S.D. z dn. 19.XI.38 w spr. Nr. 118/38/Sd).

Art. 15 i 24 Pr. o ustr. adw. z 1932 r.

– Korzystanie z wolności słowa w toku obrony.

Użycie pod adresem przeciwnika procesowego słów, że jest on charakteru awanturniczego, nie stanowi obrazy ani naruszenia wolności słowa.

(wyrok W.S.D. z dn. 2.X.38 w spr. Nr 90/38/Sd.).

Art. 61 Pr. o ustr. adw. z 1932 r. – Zarzut „rei iudicatae”.

Wyrok Sądu Dyscyplinarnego, uniewinniający adwokata od zarzutu nieodpowiadania na listy kolegi, nie uprawnia go do dalszego nieodpowiadania na listy po wyroku dyscyplinarnym, który nie może stanowić „sprawy osądzonej” na przyszłość.

(wyrok W.S.D. z dn. 3.IX.38 w spr. Nr. 66/38/Sd).

Z RADY ADWOKACKIEJ W WARSZAWIE

Rocznica śmierci Marszałka Piłsudskiego.

W czwartą rocznicę śmierci ś. p. Marszałka Józefa Piłsudskiego, tj. w dniu 12 maja rb., Dziekan L. Nowodworski reprezentował Radę Adwokacką na uroczystym nabożeństwie w Katedrze.

Zamiast składania kwiatów przed Belwederem Prezydium w imieniu Rady Adwokackiej złożyło zł. 100.– na Fundusz Obrony Narodowej, co zostało ogłoszone w Kurierze Warszawskim.

Zgon ś.p. Ordynata Maurycego Zamoyskiego.

Z powodu zgonu ś.p. Ordynata Maurycego Zamoyskiego, b. Wiceprezesa Polskiego Komitetu Narodowego w Paryżu, b. Pierwszego Posła Rzeczypospolitej Polskiej w Paryżu, wielkiego patrioty, Dziekan Rady Leon Nowodworski wysłał pod adresem wdowy po Zmarłym pismo z wyrazami współczucia oraz hołdu dla pamięci Zmarłego.

Wyjaśnienie w sprawie składania przez aplikantów załączników do protokołu.

Uchwała z dnia 2 maja 1939 r. (prot. Nr 32 § 16).

Rada Adwokacka w Warszawie rozpatrywała kwestię, czy aplikant adwokacki, zastępujący na rozprawie sądowej swego patrona, jest uprawniony do złożenia w toku posiedzenia sądowego za swoim podpisem załącznika do protokołu.

Jak wynika ze znowelizowanej treści art. 178 K.P.C., strony w toku posiedzenia sądowego mogą, a na żądanie przewodniczącego obowiązane są oświadczenia, wnioski uzupełnienia i sprostowania zamieszczać w załączniku do protokołu, na którego treść składają się twierdzenia faktyczne strony, wypowiedzenia się co do twierdzeń strony przeciwnej i powoływanych przez nią dowodów, wszelkiego rodzaju wnioski dowodowe, uzupełnienia, sprostowania oraz wywody prawne stron.

W procesie cywilnym stanowisko prawne i faktyczne stron odnośnie zagadnień procesowych wyjaśnione zostaje ostatecznie dopiero na rozprawie sądowej, zwłaszcza, że przepis art. 206 K.P.C. w związku z art. 137 K.P.C. nie zawiera nakazu zamieszczenia wywodów prawnych w pozwie lub w następnych pismach procesowych. To też adwokat, zastępujący się na rozprawie sądowej przez swego aplikanta, nie jest w możności zawczasu zredagować treści załącznika do protokołu, nie są mu bowiem jeszcze znane argumenty prawne i faktyczne strony przeciwnej.

Przepis art. 178 K.P.C. ma niewątpliwie na celu szczegółowe ustalenie przebiegu rozprawy sądowej przez same strony i umożliwienie sądowi, rozpatrującemu często na jednym posiedzeniu znaczną ilość spraw, zobrazowania w spisywanym, zgodnie z art. 175 K.P.C., protokóle przebiegu posiedzenia sądowego już tylko w ogólnych zarysach i korzystania przy wyrokowaniu ze skrótu całego przewodu sądowego, dokonywanego przez strony w celu uwypuklenia swych poglądów na poruszone w sprawie zagadnienia prawne i faktyczne.

Z zestawienia tekstu art. 136 K.P.C. i nast. z art. 178 K.P.C. wynika, iż załącznika do protokołu nie można zaliczyć do kategorii pism procesowych w kodeksowym tego słowa znaczeniu, albowiem nie jest on składany poza rozprawą, lecz w toku posiedzenia, zawiera treść odmienną, niż określona

w art. 137 K.P.C., ustaloną odrębnie przez wyraźną treść art. 178 K.P.C., zamieszczonego ponad to przez prawodawcę nie w rozdziale I działu III o pismach procesowych, lecz w rozdziale III tegoż działu i tytułu, traktującego o posiedzeniach sądowych.

Mając na względzie, że uzasadnienie prawne i faktyczne stanowiska procesowego każdej ze stron ustalone zostaje ostatecznie dopiero na posiedzeniu sądowym, jedynie w toku którego można złożyć załącznik do protokołu, że załącznik ten, zawierający oświadczenia faktyczne i prawne strony oraz jej odpowiedź na zarzuty prawne i faktyczne strony przeciwnej, z istoty rzeczy musi być zredagowany i złożony do akt sprawy przez osobę, wnoszącą na danej rozprawie obronę, że zgodnie z uchwałą Rady Adwokackiej w Warszawie z dnia 29 listopada 1938 r. („Palestra” Nr. 12/38) aplikanci adwokaccy nie są uprawnieni do podpisywania pism procesowych, **gdy zaś załącznik do protokołu w świetle art. 136 K.P.C. za pismo procesowe poczytywane być nie może**, – Rada Adwokacka w Warszawie wyjaśnia, że **aplikanci adwokaccy, zastępujący patrona na rozprawie sądowej, są uprawnieni do złożenia do protokołu sądowego załącznika, przez siebie podpisanego.**

W tekstach zachowano oryginalną pisownię